

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก

The Development of an Instructional Model based on The Four Noble Truths
to enhance Creative Writing Ability and Self-Esteem among Students
at the Elderly School in Phitsanulok Province

เกศแก้ว คงคล้าย^{1*}, พชรกฤต ศรีบุญเรือง², พระครูคัมภีร์ธรรมานวต³

Katekaw Kongklay¹, Phacharakrit Sribunrueang², Phrakrukhamphithammanuwat³

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Khon Kaen Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Khon Kaen Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Khon Kaen Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

*Corresponding Author Email: katekawkh@gmail.com

(Received: Nov 26, 2025; Revised: Jan 17, 2026; Accepted: Jan 27, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ
จำเป็นของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม
แนวคิดอริยสัจ 4 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 และ 4) ประเมินรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 โดยใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)
กลุ่มเป้าหมายระยะที่ 1 ได้แก่ 1) ครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน และ 2) นักเรียน
โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 75 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มเป้าหมาย
ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการจัดสัมมนาอิง
ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) กลุ่มเป้าหมายระยะที่ 3 ได้แก่ 1) นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมสมอวิทยา
จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2568 จำนวน 50 คน และ 2) ครูผู้สังเกตการณ์ จำนวน 5 คน ที่ได้มาจากการ
เลือกแบบเจาะจง และกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 4 ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10
คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 3) แบบประเมิน
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) แบบวัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ 5) แบบวัดพฤติกรรมการเห็นคุณค่า

ในตนเอง และ 6) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการทดลอง 28 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) ค่า dependent *t*-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และได้รับการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญว่าอยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ภายหลังจากการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 ได้รับการประเมินจากครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุว่าอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านของเกณฑ์มาตรฐาน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; อริยสัจ 4; การเขียนสร้างสรรค์; การเห็นคุณค่าในตนเอง; โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

This research article aimed to: (1) investigate the current conditions, desirable conditions, and priority needs for developing a learning management model based on the Four Noble Truths; (2) develop a learning management model based on the Four Noble Truths; (3) implement the developed learning management model; and (4) evaluate the developed model. The study employed a Research and Development (R&D) methodology. The target groups in Phase 1 consisted of: (1) 10 teachers from elderly schools in Phitsanulok Province, and (2) 75 elderly students from elderly schools in Phitsanulok Province, selected through multistage sampling. The target group in Phase 2 comprised 11 experts who examined the appropriateness of the model through a connoisseurship seminar. The target groups in Phase 3 included: (1) 50 elderly students from Romsamohwittaya Elderly School, Phitsanulok Province, in the 2025 academic year, and (2) 5 observing teachers, selected through purposive sampling. The target group in Phase 4 consisted of 10 teachers from elderly schools in Phitsanulok Province, selected through multistage sampling. The research instruments included: (1) questionnaires on current conditions, desirable conditions, and priority needs; (2) focus group discussion records; (3) an evaluation form for the learning management model;

(4) a creative writing ability test; (5) a self-esteem behavior assessment; and (6) a questionnaire on opinions toward the learning management model. The experimental implementation lasted 28 hours. Data were analyzed using mean, standard deviation, Priority Needs Index (PNI), dependent t-test, and content analysis.

The research Finding

1. The desirable conditions of learning management aimed at enhancing creative writing ability and self-esteem were rated at a high level overall.

2. The learning management model based on the Four Noble Truths consisted of five main components and was evaluated by experts as being at the highest level of appropriateness.

3. After the implementation of the model, students' creative writing ability and self-esteem levels were significantly higher than before the implementation at the .05 level, and students' overall opinions toward the learning management model were at a high level.

4. The learning management model based on the Four Noble Truths was evaluated by teachers from elderly schools as being at the highest level in all aspects of the standard criteria.

Keywords: learning management model; Four Noble Truths; creative writing; self-esteem; elderly school

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จากข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุพบว่า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 13,916,339 คน คิดเป็นร้อยละ 21.44 ของประชากรทั้งหมด 65,893,593 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2568) อีกทั้งข้อมูลของกรมการปกครองที่แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากกว่า 14 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20.2 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2568) สอดคล้องกับข้อค้นพบของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ระบุว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 และได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” ในปี 2567–2568 ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 10 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดแนวคิดจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ตลอดจนเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุและสังคมรอบข้าง (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: 13)

การเกิดขึ้นของโรงเรียนผู้สูงอายุสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545–2564) และข้อมติจากการประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติในปี 2553 และ 2556 ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมทางสังคม ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ รวมหลายพันโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ 835 โรงเรียน ภาคใต้ 290 โรงเรียน ภาคกลาง 460 โรงเรียน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 805 โรงเรียน โรงเรียนผู้สูงอายุใช้หลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตรวม 48 ชั่วโมง ครอบคลุม 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ สุขภาพ 15 ชั่วโมง ภาษาและสังคม 20 ชั่วโมง เศรษฐกิจ 11 ชั่วโมง และสิ่งแวดล้อม 2 ชั่วโมง (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: 20-30) โดยพบว่ากลุ่มวิชาภาษาและสังคมมีจำนวนชั่วโมงสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของหลักสูตรทั้งหมด จากการสำรวจผู้สอนจำนวน 80 คน พบปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่ การเขียนถ่ายถอดเรื่องราว (ร้อยละ 39.87) การคิดวิเคราะห์ (ร้อยละ 21.41) และการสื่อสารทั้งการเขียนและการพูด (ร้อยละ 17.76) อันเป็นปัญหาที่เกิดจากพื้นฐานทางการศึกษาที่แตกต่างกันและในบางพื้นที่จำนวนผู้เรียนที่มีมากถึง 50–80 คนต่อชั้นเรียน

ทักษะการเขียนเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการเขียนสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้ผู้เขียนเกิดสุนทรียภาพ มีความเข้าใจและแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า นอกจากนี้การเขียนสร้างสรรค์ยังทำให้ผู้เขียนสามารถระบายอารมณ์ความรู้สึก เกิดความสนใจในการเขียน สร้างความเพลิดเพลินและแรงจูงใจในการเขียน (สมพิศ คงทรง, 2549: 147) สามารถใช้แก้ปัญหาการถ่ายถอดเรื่องราวและภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง อาทิ ภูมิปัญญาด้านภาษา ด้านเหตุผล ด้านการศึกษา ด้านศาสนา และด้านศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดจินตนาการและความริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น เรียงความ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย และบทร้อยกรอง (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550: 5) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งแนวคิดอริยสัจ 4 สามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทุกข์ (วิเคราะห์ปัญหา) ขั้นสมุทัย (ค้นหาสาเหตุ) ขั้นนิโรธ (ทดลองเก็บข้อมูลและค้นหาวิธีแก้ไข) และขั้นมรรค (สรุปแนวทางแก้ปัญหา) เมื่อนำมาประยุกต์กับการเขียนสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถกำหนดประเด็นปัญหา ตัวละคร โครงเรื่อง ความขัดแย้ง และข้อคิดได้อย่างมีระบบ รวมถึงพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาไปพร้อมกัน

นอกจากปัญหาด้านทักษะการเขียนแล้ว ผู้สูงอายุยังประสบปัญหาเชิงจิตใจ โดยจากการสังเกตและแบบสอบถามพบว่าผู้เรียนร้อยละ 42.40 มีความรู้สึกด้อยคุณค่า ไม่มั่นใจในตนเอง และขาดบทบาททางสังคม อันมีสาเหตุจากความเสื่อมถอยทางร่างกายและศักยภาพในการทำกิจกรรม ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับการลดลงของการเห็นคุณค่าในตนเอง ตามแนวคิดของ Rosenberg การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินตนเองทั้งในเชิงบวกและลบ (Rosenberg, 1979: 120) และเป็นองค์ประกอบสำคัญของสุขภาพจิต สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาสินี โยธินทร (2563: 103) พบว่ากิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถเสริมสร้างคุณค่าในตนเองและความสุขของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ แนวทางการส่งเสริมที่ได้รับการเสนอ ได้แก่ การยอมรับความรู้สึก การส่งเสริมความรับผิดชอบ การเปิดโอกาสให้แก้ปัญหาด้วยตนเอง และการลดความคาดหวังเกินจริง

ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดดังกล่าวเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่ผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญา สร้างผลงานคุณค่า และตระหนักถึงศักยภาพของตนเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 จากผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้มุ่งอธิบายแบบแผนหรือกรอบแนวทางที่ผู้สอนใช้ในการออกแบบและดำเนินกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีรากฐานจากทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดทางการเรียนรู้ที่ชัดเจน ทั้งในมิติของการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น ๆ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นโครงสร้างที่มีลำดับชั้นการสอน ระบบสังคม และหลักการตอบสนองที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Joyce & Weil, 2009: 25) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการมีองค์ประกอบชัดเจน และการผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2558: 354-355) การสังเคราะห์องค์ประกอบจากหลายแนวคิดพบว่าองค์ประกอบสำคัญที่สุด ได้แก่ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล รองลงมาคือหลักการและเนื้อหา ในขณะที่การทดสอบก่อนเรียน แหล่งเรียนรู้ และการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นองค์ประกอบเสริม ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบตามกรอบของ Joyce & Weil (2009: 140) ซึ่งครอบคลุมหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนารูปแบบจำเป็นต้องพิจารณาทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิเคราะห์สภาพและความจำเป็นของผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์

ทั่วไปและเฉพาะ ตลอดจนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4

แนวความคิดการจัดการเรียนรู้ตามอริยสัจ 4 มีรากฐานจากหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในปฐมเทศนา ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค อันเป็นกรอบแห่งการเข้าใจปัญหา สาเหตุ การดับปัญหา และแนวทางปฏิบัติ สาโรช บัวศรี (2526) ได้ประยุกต์หลักธรรมนี้เป็นแนวทางการสอน โดยอนุมานจากคำสอนในพระไตรปิฎกว่าเป็นวิธีการแห่งปัญญาที่สอดคล้องกับขั้นตอนการค้นคว้า เชื่อว่าพระพุทธองค์เป็นครูผู้สมบูรณ์แบบ จึงนำหลักอริยสัจมาอธิบายเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงปัญหา นอกจากนี้สุวิทย์ มูลคำ (2554) ขยายความว่าการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 คือกระบวนการที่ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองผ่านขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์) ตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) ทดลอง (นิโรธ) และวิเคราะห์ข้อมูล (มรรค) ซึ่งมีความสอดคล้องกับขั้นตอนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ลักษณะสำคัญของแนวคิดนี้มุ่งพัฒนาความสามารถในการคิดเป็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรส่งเสริมให้เกิดปัญญาภายใน โดยเนื้อหาที่ใช้ควรเป็นเรื่องใกล้ตัว เข้าใจง่าย มีความหมายต่อชีวิต และเน้นประสบการณ์ตรง อริยสัจ 4 ยังสะท้อนหลักการคิดเชิงเหตุผล การใช้ความจริงตามธรรมชาติ และการพึ่งพาปัญญาของมนุษย์ในการจัดการชีวิต ทุกขั้นของกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กำหนดปัญหา 2) หาสาเหตุ 3) ทดลองเก็บข้อมูล และ 4) สรุปผล (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2561: 119) ได้รับการเสนอจากหลายแหล่งตรงกันและชี้ว่ากระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็นระบบ มีความรับผิดชอบทางปัญญา และเกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง ทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการเรียน การพัฒนาทักษะการเขียนสร้างสรรค์ และการดำเนินชีวิต

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์

การเขียนสร้างสรรค์เป็นทักษะทางภาษาไทยที่มุ่งนำเสนอความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ และจินตนาการของผู้เขียนอย่างอิสระผ่านงานเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัว โดยอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เทคนิคการใช้ภาษา และศิลปะของถ้อยคำเพื่อสร้างความแปลกใหม่ แตกต่างจากงานเขียนทั่วไป ทั้งยังครอบคลุมงานเขียนหลายรูปแบบ เช่น เรียงความ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย บทร้อยกรอง และสารคดี (Wang, 2019: 282-294) การเขียนสร้างสรรค์มีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งต่อผู้เขียนที่ได้พัฒนาความคิด ความไวปัญญา อัตลักษณ์ และโอกาสทางอาชีพ ต่อผู้สอนในการเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ต่อวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการเกิดสำนวนใหม่ ๆ และต่อสังคมในฐานะเครื่องมือสืบสานภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการชื่นชมความคิดของสังคมผู้สูงวัย (สุทธิวรรณ อินทะกนก, 2559: 31) ผู้สอนเขียนสร้างสรรค์จึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ตามที่กล่าวมาข้างต้น โดยมีแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้สอนมีความสร้างสรรค์ สนุกสนาน สามารถเข้าใจและให้ความสนใจผู้เรียนทุกคน รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน มีทักษะในการอธิบาย ใช้สื่อและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย กล่าวชมเชยและให้รางวัลแก่ผู้เรียนเพื่อสร้างแรงเสริม และลดบทบาทในการสอน

ทำหน้าที่เพียงผู้ให้คำแนะนำ 2) บรรยากาศการเรียนรู้ ควรสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขและสนุกสนาน ไม่สร้างความกลัวหรือความกังวลในการเรียนรู้ และมีสื่อการเรียนรู้หรือหนังสือให้ผู้เรียนอ่านเพื่อสร้างแนวคิดที่จะนำไปใช้ในการเขียน 3) เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน เชื่อมโยงสิ่งใกล้ตัวเพื่อสร้างงานเขียน กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างเต็มที่เน้นกระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการฝึกฝน ประยุกต์ทักษะอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเขียน และ 4) ผลงานเขียนที่ได้จากการเรียนรู้ควรมีลักษณะเฉพาะตัวและแปลกใหม่และเป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดความคิดได้หลากหลายแนวทาง และในตอนท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรประเมินผู้เรียนโดยยึดองค์ประกอบในการประเมินได้ทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการแสดงความคิด หมายถึง นำเสนอแนวคิดใหม่ที่มีคุณค่า ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกที่ไม่จำเจ มีลักษณะการเขียนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง 2) ด้านการเชื่อมโยงความคิด หมายถึง เรียบเรียงเนื้อหาและลำดับความคิดได้อย่างเป็นระบบและสมเหตุสมผล 3) ด้านเนื้อหาสาระ หมายถึง นำเสนอเนื้อหาและจินตนาการได้อย่างสมจริง มีประเด็นชัดเจน นำเสนอเนื้อหาได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเขียน และ 4) ด้านการใช้ภาษา หมายถึง เลือกใช้คำที่ตรงตามความหมาย ไม่กำกวม เรียบเรียงประโยคได้อย่างเข้าใจง่าย และใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวที่นำเสนอ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2546: 14)

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นทัศนคติพื้นฐานที่บุคคลมีต่อตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ เกิดจากการประเมินคุณค่าของตนผ่านความรู้สึก ความเชื่อมั่น ความสามารถ และพฤติกรรมที่แสดงออก (Coopersmith, 1984: 30) โดยสะท้อนว่าบุคคลยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญ ความสามารถ และศักยภาพของตนเพียงใด ทั้งยังเป็นปัจจัยทางจิตใจที่มีผลต่อความสุข ความสำเร็จ การตัดสินใจ และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ (Rozenberg, 1979: 30) องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วยมิติภายใน เช่น ลักษณะส่วนบุคคล ความสามารถ ผลสำเร็จ ภาวะอารมณ์ ค่านิยม และความปรารถนา และมิติภายนอก เช่น บริบทครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสถานภาพทางสังคม รวมถึงด้านสังคม การเรียน ครอบครัว ภาพลักษณ์ และมุมมองต่อตัวตนโดยรวม (Coopersmith, 1984: 63-65) แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองจึงควรมุ่งสร้างความรู้สึกรับรู้เชื่อมั่น ส่งเสริมประสบการณ์ความสำเร็จ เสริมทักษะการเผชิญปัญหา สร้างบรรยากาศสนับสนุนทั้งในครอบครัว โรงเรียน และสังคม ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงศักยภาพอย่างเหมาะสม ส่วนการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถทำได้ผ่านเครื่องมือทางจิตวิทยาที่วัดความรู้สึกต่อตนเองทั้งในมิติเฉพาะด้านและระดับภาพรวม เช่น แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg หรือเครื่องมือที่ประเมินด้านสังคม การเรียน ครอบครัว ภาพลักษณ์ และความรู้สึกต่อตนเองโดยรวม ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางการวัดและประเมินผลการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg ที่มีลักษณะเป็นแบบวัดเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยใช้การประเมินความรู้สึกของบุคคลว่าให้การยอมรับหรือไม่ โดยใช้ข้อคำถามแต่ละข้อที่มีลักษณะต่อเนื่องกันตามลำดับความเข้มข้นของเจตคติในชุดข้อคำถามนั้น โดยจำแนกรายการประเมินออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกถึงคุณค่าและการยอมรับตนเอง (Self-Worth and Acceptance) หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ ภาคภูมิใจ และยอมรับในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพ

การแสดงออก ผ่านบทบาทต่าง ๆ ที่ได้รับในสังคม และด้านการรับรู้สมรรถนะและความสามารถของตนเอง (Self-Competence and Ability) หมายถึง ความรู้สึกรับรู้ในทักษะและความสามารถที่ตนเองมี ซึ่งส่งผลให้ยอมรับว่าตนเองสามารถสร้างประโยชน์ให้ตนเองและสังคมได้ (Rozenberg, 1979: 126)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research Development: R&D) มีกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก

1. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1.1 ครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยการสุ่มครูผู้สอนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลกที่จัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาด้านภาษาและสังคมมาจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนร่มสมอวิทยา 2) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกว้าง 3) โรงเรียนผู้สูงวัยพลายชุมพล 4) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าทอง และ 5) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหัวรอ แห่งละ 2 คน

1.2 นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 75 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยการสุ่มนักเรียนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลกที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาด้านภาษาและสังคมมาจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนร่มสมอวิทยา 2) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกว้าง 3) โรงเรียนผู้สูงวัยพลายชุมพล 4) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าทอง และ 5) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหัวรอ แห่งละ 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ได้ดำเนินการสร้างจากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 13 ข้อ

เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เกี่ยวกับความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ Item of Objective Congruence (IOC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.88 จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน และนักเรียนจำนวน 75 คน จากการสุ่มหลายขั้นตอนในโรงเรียน 5 แห่ง ทั้งนี้ได้ประสานงานเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ และขอหนังสืออนุเคราะห์สำหรับการเก็บข้อมูล พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์แก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 สำหรับส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลกต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ Priority Needs Index (PNI)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก โดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 3 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ได้พัฒนาร่างรูปแบบและคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลจากขั้นตอนแรกของการวิจัย เพื่อนำมาออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เรียน จากนั้นจึงสังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4 และแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ครั้งละ 3 ชั่วโมง (180 นาที) ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	รายละเอียดกิจกรรม	เวลา (นาที)
ขั้นที่ 1 ชี้แจงกติกา	ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แบ่งกลุ่มผู้เรียนโดยความสามารถผู้เรียน ออกเป็น 8 กลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน	10
ขั้นที่ 2 เรียนรู้วิชา	ผู้เรียนเรียนรู้หลักการเขียนสร้างสรรค์ จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอ	20
ขั้นที่ 3 กำหนดปัญหา (ทุกข์)	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นแก่นของเรื่องที่ต้องการนำเสนอและให้แก่วัดคิดแก่ผู้อ่าน กำหนดตัวละครหลักของเรื่องเพื่อกำหนดทิศทางในการเล่าเรื่อง จากนั้นแต่ละกลุ่มนำเสนอปัญหาของตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนเพื่อปรับแก้ให้เหมาะสมกับเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ	20
ขั้นที่ 4 พิจารณาสาเหตุ (สมุทัย)	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณาสาเหตุของการกระทำของแต่ละตัวละคร เพื่อสร้างอุปนิสัยและลักษณะของตัวละครแต่ละตัว และกำหนดโครงเรื่องให้สอดคล้องกับปัญหาและตัวละคร	30
ขั้นที่ 5 กำหนดขอบเขตเนื้อหา (นิโรธ)	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันหาทางออกให้ตัวละครที่ประสบปัญหา โดยการออกแบบสถานการณ์ให้มีความสอดคล้องกับโครงเรื่องที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 4 เพื่อนำไปสู่การหาบทสรุปของเรื่องราว	30
ขั้นที่ 6 นำมาร้อยเรียง (มรรค)	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเรียบเรียงเรื่องราวให้มีความสมเหตุสมผลและต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง อีกทั้งเรียบเรียงภาษาให้มีความสละสลวย โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด	40
ขั้นที่ 7 พร้อมเพรียง แบ่งปัน	แต่ละกลุ่มนำเสนองานเขียนของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน โดยมีเพื่อนร่วมชั้นและผู้สอนคอยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยปรับแก้ เพื่อนำผลงานไปเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป	30
รวม		180

จากนั้นกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ ขั้นตอนกิจกรรม และวิธีประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งจัดทำคู่มือประกอบการใช้รูปแบบเพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยยังได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

รายหน่วย เสนอร่างรูปแบบต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ในการทดลองสอนในขั้นตอนถัดไปของการวิจัย

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่องการตรวจสอบยืนยันรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ถูกพัฒนาจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนร่างเครื่องมือและเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่า 0.88 แล้วปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ สุดท้ายจัดทำพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 3 คน

2.3 แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ถูกพัฒนาขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและออกแบบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดประเด็นการประเมินตามมาตรฐาน 4 ด้านของ Joint Committee และแบ่งโครงสร้างแบบประเมินออกเป็น 3 ตอน ครอบคลุมข้อมูลผู้ประเมิน แบบประเมินรูปแบบ และแบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ จากนั้นผู้วิจัยจัดทำแบบประเมิน เสนอให้ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 5 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.88 ก่อนปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการผ่านการใช้แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คนตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงและจัดประชุมด้วยวิธีสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และแบบประเมินรูปแบบมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก

1. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1.1 นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายুর่มสมอวิทยา จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2568 จำนวน 50

คน ที่ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

1.2 ครูผู้สังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 5 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.2.1 แบบวัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ พัฒนาจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ จากนั้นกำหนดโครงสร้างการประเมิน 4 ด้าน รวม 20 คะแนน ได้แก่ การแสดงความคิด การเชื่อมโยงความคิด เนื้อหาสาระ และการใช้ภาษา แบบวัดที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และมีค่า IOC เท่ากับ 0.94 ก่อนนำไปปรับปรุงและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

2.2.2 แบบวัดพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบวัดประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าและการยอมรับตนเอง และด้านการรับรู้สมรรถนะและความสามารถส่วนตัว เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีค่า IOC เท่ากับ 0.89 ก่อนปรับปรุงและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

2.2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ โดยศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามและกำหนดหัวข้อตามแนวคิดเชิงระบบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต จากนั้นสร้างข้อคำถามในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการเรียนรู้ และผลผลิตด้านความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่า IOC เท่ากับ 0.97 ก่อนนำไปปรับปรุงและจัดพิมพ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและดำเนินการทดสอบก่อนเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนจำนวน 4 แผน รวม 28 ชั่วโมง จากนั้นทดสอบหลังเรียนด้วยเครื่องมือวัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเอง และสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สังเกตการณ์ 5 คน และนักเรียน 50 คนด้วยแบบสอบถามมาตร 5 ระดับ และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าประเมินตามเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดถึงมากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบ ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรการหาค่า E_1/E_2

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเอง

ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ t-test Dependent ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 จากผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยการสุ่มครูผู้สอนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลกที่จัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาด้านภาษาและสังคมมาจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนร่มสมอวิทยา 2) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกว้าง 3) โรงเรียนผู้สูงวัยพลายชุมพล 4) โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าทอง และ 5) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหัวรอ แห่งละ 2 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก (ระบุกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือไว้ในระยะที่ 2)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 โดยใช้แบบประเมินรูปแบบกับครูผู้สอนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ครูผู้สอนเหล่านี้มาจากโรงเรียนผู้สูงอายุที่จัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาด้านภาษาและสังคม จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนร่มสมอวิทยา โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกว้าง โรงเรียนผู้สูงวัยพลายชุมพล โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าทอง และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหัวรอ แห่งละ 2 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินรูปแบบมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

จากการศึกษานักวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและเร่งด่วนที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน สามารถพิจารณาจากค่าเฉลี่ยดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) = 0.16 พบว่า ด้านที่ความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 วิธีการจัดการเรียนรู้ $PNI_{\text{modified}} = 0.24$ รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 3 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ $PNI_{\text{modified}} = 0.22$ ด้านที่ 1 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ $PNI_{\text{modified}} = 0.18$ ด้านที่ 5 ผลการเรียนรู้ $PNI_{\text{modified}} = 0.11$ และด้านที่ 4 การวัดและประเมินผล $PNI_{\text{modified}} = 0.05$

ตามลำดับ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและเร่งด่วนที่สุดที่ต้องได้รับการ พัฒนาก่อน สามารถพิจารณาจากค่าเฉลี่ยดัชนี $PNI_{modified} = 0.19$ พบว่า ด้านที่ความต้องการ จำเป็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 วิธีการจัดการเรียนรู้ $PNI_{modified} = 0.25$ รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 5 ผลการเรียนรู้ $PNI_{modified} = 0.20$ ด้านที่ 1 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ $PNI_{modified} = 0.19$ ด้านที่ 4 การวัดและประเมินผล $PNI_{modified} = 0.17$ และด้านที่ 3 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ $PNI_{modified} = 0.15$ ตามลำดับ

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 1) หลักการ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แนวคิดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 กำหนดประเด็นในการเขียนสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอด ประสบการณ์และภูมิปัญญาที่ตนมี ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ โดยการเรียนรู้ร่วมกัน และตระหนักถึงคุณค่าในตนเองผ่านเรื่องราวที่ถ่ายทอดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ ได้แก่ 2.1) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ของ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก 2.2) เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียน ผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก 3) เนื้อหา: กลุ่มวิชาด้านภาษาและสังคม รายวิชา การเขียนสร้างสรรค์ เพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ จำนวน 28 ชั่วโมง โดยแบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับประสบการณ์ 2) การเขียนโปสการ์ดสร้างแรงบันดาลใจ 3) การเขียนบท กวี และ 4) การเขียนบทเพลงให้กำลังใจในการดำเนินชีวิต 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นการเรียนรู้ 7 ขั้น และ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 5.1) ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ วัดจากแบบวัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ และ 5.2) การเห็นคุณค่าในตนเอง วัดจากแบบ วัดพฤติกรรมเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก (ฉบับร่าง) โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้อที่ 1 มาตรฐานด้านความเป็น ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) และข้อที่ 4 มาตรฐานด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.74) อยู่ใน ระดับมากที่สุด ในขณะที่ข้อที่ 2 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.57) และข้อที่ 3 มาตรฐาน ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.95) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมิน คู่มือการใช้รูปแบบ (ฉบับร่าง) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านความ เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.55) ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.65)

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.68) และด้านที่ 2 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.59)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด อริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียน ผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ด้านกระบวนการ (E1) จำแนกออกเป็น 4 หน่วย หน่วยละ 40 คนแนบ รวมทั้งสิ้น 160 คนแนบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 139.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.09 คิดเป็นร้อยละ 86.92 ด้านผลลัพธ์ (E2) คนแนบเต็ม 25 คนแนบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 คิดเป็นร้อยละ 88.04 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $86.92/88.04$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้ ความสามารถในการเขียน สร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด อริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียน ผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก หลังเรียน ($\bar{X} = 17.38$, S.D. = 0.72) สูงวก่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.25$, S.D. = 2.33) เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนสูงวก่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับการ เห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก หลังเรียน ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) สูงวก่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 1.39) เมื่อเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองหลังเรียนสูงวก่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัด พิษณุโลก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 1.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 1.20) ในขณะที่ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.86) และ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 1.15)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) ด้านที่ 4 มาตรฐานด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.69) ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.65) และด้านที่ 2 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.60)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษานักวิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง สะท้อนความตระหนักของผู้สอนและผู้เรียนต่อความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบที่ส่งเสริมทักษะด้านการเขียนและคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ชี้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นฐานสำคัญของสุขภาพจิต (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543: 12) และเป็นองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม (Rosenberg, 1979: 120) ผลการวิเคราะห์ PNI ยังชี้ให้เห็นว่าด้านวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่ต้องพัฒนามากที่สุด อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุคุ้นชินกับวิธีการเรียนรู้อย่างบรรยาย ทำให้รูปแบบใหม่ที่เน้นความร่วมมือและการคิดอย่างเป็นระบบมีความจำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่ากิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุช่วยเพิ่มความมั่นใจและความหมายในชีวิต (Leaston, 2024: 93-124; วิลาสินี โยธินการ, 2563: 103)

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้และคู่มือการใช้รูปแบบได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉพาะความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุว่า การเขียนสร้างสรรค์ต้องอาศัยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและสามารถพัฒนาได้ผ่านโครงสร้างการเรียนรู้ที่ชัดเจน (สมพิศ คงทรง, 2549: 147) อีกทั้งสอดคล้องกับมุมมองที่ว่า การสร้างสรรค์เกิดจากการใช้ความคิดและจินตนาการร่วมกัน (ถวัลย์ มาตจรัส, 2550: 5) การตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ช่วยให้รูปแบบมีความน่าเชื่อถือ (วรัญญา เสนสม, 2563: 71-75; ญัฐวัฒน์ อนันตสุข, 2565: 202-220) รวมทั้งสอดคล้องกับข้อค้นพบว่าหลักอริยสัจ 4 ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัชวาล เหลืองคำ, 2565: 101-104)

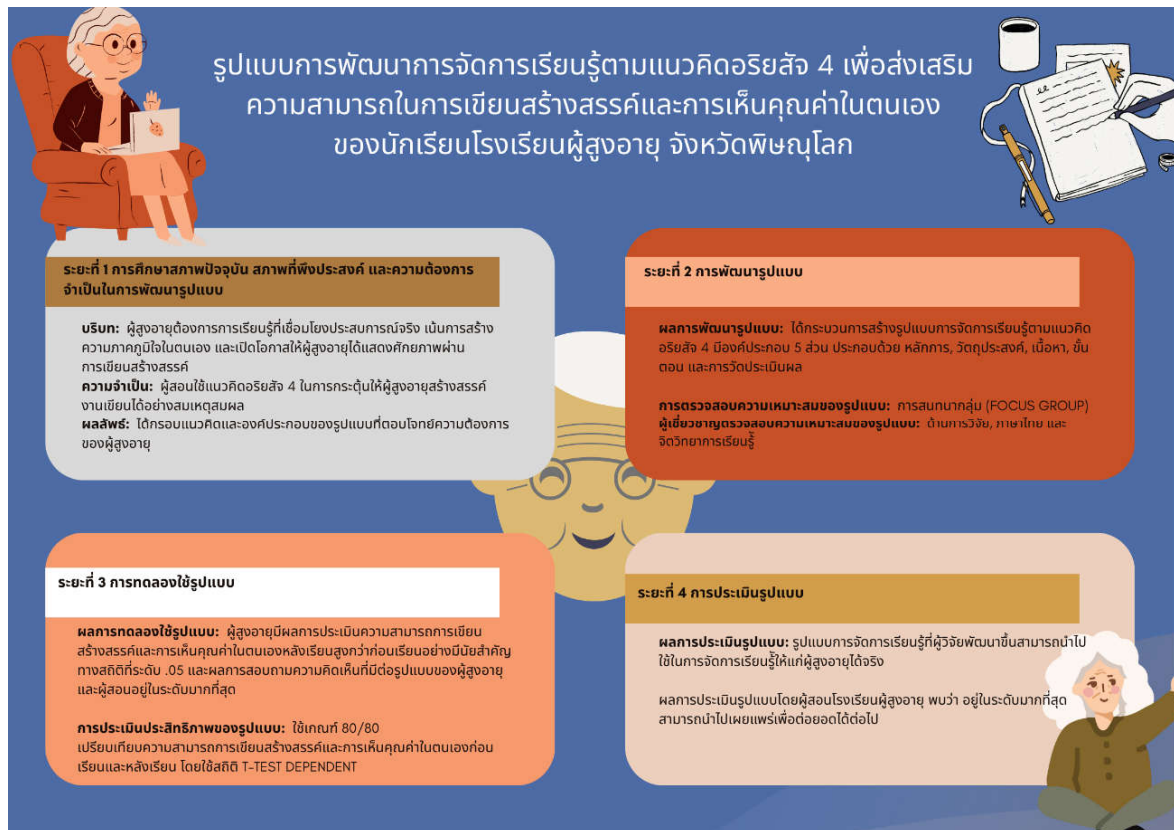
จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนผู้สูงอายุมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก ผลดังกล่าวสะท้อนถึงประสิทธิผลของการบูรณาการหลักอริยสัจ 4 กับการเขียนสร้างสรรค์ โดยกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การตระหนักรู้ปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุ การกำหนดเป้าหมาย และการแสวงหาแนวทางแก้ไข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิดและรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดที่เสนอว่าการเห็นคุณค่าในตนเองจะเพิ่มขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการยอมรับความรู้สึกภายในและมีโอกาสแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543: 12) นอกจากนี้ รูปแบบดังกล่าวยังเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกวางโครงเรื่องจากประสบการณ์จริง ฝึกคิดเชิงเหตุและผลผ่านโครงสร้างปัญหา การแก้ปัญหาในงานเขียนเรื่องสั้น และได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการเขียนสร้างสรรค์ที่มองว่าการเขียนเป็นกระบวนการ (process-based writing) ที่ช่วยให้ผู้เขียนพัฒนาความคิด จินตนาการ และความหมายของชีวิตผ่านการเรียบเรียงประสบการณ์ส่วนตัว การเขียนสร้างสรรค์จึง

มิได้เป็นเพียงทักษะทางภาษา หากแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านอารมณ์และความสุขของผู้เรียน (สุทธิวรรณ อินทะกนก, 2559: 25) ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุช่วยส่งเสริมความหมายในชีวิต ความมั่นใจ และการรับรู้คุณค่าในตนเอง (วิลาลินี โยธิตาร, 2563: 101-114; Leaston, 2024: 93-124) รวมทั้งข้อค้นพบที่ชี้ว่าการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มซึ่งเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สามารถเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปัญจวัฒน์ จุมลี, 2564: 79-87)

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ผลการประเมินชี้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้และคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง สะท้อนคุณภาพของนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง การเขียนสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีโครงสร้างการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุว่าโครงสร้างดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างมีแบบแผน (สุทธิวรรณ อินทะกนก, 2559: 25-31) และช่วยสร้างการรับรู้คุณค่าของตนเองผ่านกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543: 12) ยิ่งไปกว่านั้นหลักอริยสัจ 4 สามารถเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในกระบวนการเรียนรู้ (ชัชวาล เหลืองคำ, 2565: 101-104) รวมถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ (วรัญญา เสนสม, 2563: 71-75)

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก ” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
(ที่มา: เกศแก้ว คงคล้าย และคณะ, 2568)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ซึ่งนำไปสู่
องค์ความรู้ใหม่ทั้งด้านแนวคิด กระบวนการ และผลลัพธ์ โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น
พบว่า ผู้สูงอายุต้องการการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิต เน้นการเห็นคุณค่าในตนเอง และเหมาะสมต่อ
การประยุกต์ใช้แนวคิดอริยสัจ 4 ในการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล จากนั้นได้พัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ครอบคลุมทฤษฎี วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการเรียนรู้ 7
ขั้น และการประเมินผล พร้อมผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการ
ด้านการเขียนสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความคิด และมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นอย่างชัดเจน
โดยกิจกรรมตามหลักอริยสัจ 4 ช่วยเสริมสติ ปัญญา และความสุขในการเรียนรู้ ทั้งยังมีประสิทธิภาพตาม
เกณฑ์ 80/80 สุดท้าย การประเมินรูปแบบสะท้อนว่ารูปแบบนี้มีความเหมาะสม ใช้ได้จริง ส่งเสริมทั้งภาษา
และพัฒนาจิตภavana มีความยั่งยืน และสามารถขยายผลไปยังบริบทอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 ที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนอง
ต่อความต้องการจำเป็นของโรงเรียนผู้สูงอายุได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเสริมสร้างทักษะการเขียน

สร้างสรรค์และการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้เรียนมีความต้องการสูงที่สุดในระยะเริ่มต้น ผลการทดลองใช้รูปแบบชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านปัญญาและด้านจิตใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนที่ประเมินว่าโครงสร้างของรูปแบบมีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้สามารถใช้รูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยายผลการใช้รูปแบบในโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งอื่น และต่อยอดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรง เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและคุณค่าภายในของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่สะท้อนว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงปัญญาประยุกต์จากหลักอริยสัจ 4 มีศักยภาพในการเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 สถานศึกษาหรือโรงเรียนผู้สูงอายุที่นำรูปแบบไปใช้ ควรดำเนินการตามขั้นตอนและองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอย่างครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Action Learning) ที่เชื่อมโยงความรู้สู่การสร้างคุณค่าในตนเอง

1.2 การสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและปราศจากการตัดสิน เพื่อให้ผู้เรียนผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกไว้วางใจ กล้าที่จะเปิดเผยประสบการณ์ชีวิตในงานเขียนของตนเอง อันเป็นหัวใจสำคัญของการเขียนสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3 การใช้เทคนิคการกระตุ้นที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน ควรใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การเล่าเรื่อง การระดมสมอง การใช้สื่อภาพประกอบ หรือการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อกระตุ้นความทรงจำและประสบการณ์ของผู้สูงอายุให้สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบใน โรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดอื่น หรือในบริบทที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภูมิสังคม เพื่อตรวจสอบความสามารถในการสรุปอ้างอิง และความยืดหยุ่นของรูปแบบในการประยุกต์ใช้ในวงกว้าง

2.2 การพัฒนาเครื่องมือการวัดเฉพาะ ควรมีการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ และเครื่องมือวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่มีความจำเพาะเจาะจงกับกลุ่มผู้เรียนผู้สูงอายุและมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เน้นการบูรณาการหลักธรรมมากยิ่งขึ้น

2.3 การเปรียบเทียบกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอริยสัจ 4 กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning:

PBL) หรือรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อค้นหารูปแบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับบริบทผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2568). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage> [เข้าถึงเมื่อ 18 เมษายน 2568].

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ.

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2568). *สถิติผู้สูงอายุ*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage> [เข้าถึงเมื่อ 18 เมษายน 2568].

ชัชวาล เหลืองคำ. (2565). การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบำรุงรวิวรรณ์วิทยา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ณัฐวิวัฒน์ อนันตะสุข. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). *การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). *นวัตกรรมการศึกษา ชุดแบบฝึกหัด-แบบฝึกเสริมทักษะ*. กรุงเทพมหานคร: อักษร.

ปัญญาวัฒน์ จุมลี. (2564). ผลการใช้โปรแกรมศิลปะแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ. *วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้สูงอายุ*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

วรัญญา เสนสม. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้สื่อมัลติมีเดียเรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิภาพรรณ พินลา และ วิภาดา พินลา. (2561). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิลาสินี โยธินการ. (2563). กิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารสวัสดิการสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.*
- สมพิศ คงทรง. (2549). การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- สาโรช บัวศรี. (2526). *วิธีสอนตามขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสังขใน “ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธ”*. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุทธิวรรณ อินทะกนก. (2559). *การเขียนเชิงสร้างสรรค์*. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2554). *กลยุทธ์การสอนวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชั้นนำการพิมพ์.
- Coopersmith, S. (1984). *SEI: Self-Esteem Inventories*. 2nd ed. California: Consulting Psychologists Press.
- Joyce, B., & Weil, M. (2009). *Models of teaching*. 8th ed. New York: Allyn & Bacon.
- Leaston, J. A. (2024). Digital learning dynamics: A quantitative analysis of online education among adult learners in an urban community college environment. *Doctoral dissertation*. Southeastern Baptist Theological Seminary, Wake Forest, NC.
- Rosenberg, M. (1979). *Components of Rosenberg’s self-esteem scale*. In *Conceiving the self*. New York: Basic Books.
- Wang, et al. (2019). Effectiveness of web-based mechanism for teaching creative writing in the classroom. *Innovations in Education and Teaching International*, 56(3), 282–294.